

Inhoud

- Woord vooraf 7
- 1 Waren ze nu maar allen thuis 9
 - 2 Samen op een binnenkoer 17
 - 3 Moeders hielden dochters veilig thuis 25
 - 4 De spots floepten aan 37
 - 5 Tussen spaghettivreters en kaartengevers 53
 - 6 Sloop die muren om me heen 63
 - 7 Je ne suis pas un flamand rose 77
 - 8 Men zegt van liefde dat ze zacht is 85
 - 9 Vraag me niet hoe je dat doet 95
 - 10 Iets waar je niet over praat 105
 - 11 Mijn stad heeft slecht geslapen 113
 - 12 Ik vergat al de pamfletten 123
 - 13 Gevangen tussen Latem en Brussel 131
 - 14 Ooit komt deze zeiler thuis 139
 - 15 Calvarietocht door de instellingen 149
 - 16 Dertig jaar later sta ik hier 159
 - 17 Swingen tot morgenvroeg 167
 - 18 Ik ben vanwaar de duiven vallen 183
 - 19 De harten gebroken, de kroegen gesloten 189
 - 20 Coronadagen 199

Woord vooraf

Johan Verminnen had zijn biografie eigenlijk al geschreven. Ze zit verspreid over de vele honderden liedjes die hij in de voorbije halve eeuw gemaakt heeft, meer dan bij eender welke andere Belgische zanger een reflectie van zijn leven, lijden en werken. Ik heb al die teksten daadwerkelijk achter elkaar gezet en chronologisch gerangschikt op basis van de inhoud. De songs en chansons van Johan zijn het fundament van dit boek. Ze lopen er als een rode (*cursive*) draad doorheen.

Het gaf mij de gelegenheid om me gericht te verdiepen in het werk van Johan Verminnen, en dat was op zich al een openbaring. Met zijn grote hits ben ik opgegroeid. Ik weet nog goed hoe nieuw ‘Laat me nu toch niet alleen’ destijds klonk, hoe exotisch ‘Bar Tropical’, hoe weemoedig ‘Brussel’. Johan Verminnen was een van de weinige Vlaamse zangers op de soundtrack van mijn jeugd, niet toevallig samen met Raymond van het Groenewoud (die zijn carrière begon in de band van Johan) en Kris De Bruyne, wiens broer Koen de muziek van Johan midden jaren zeventig mee naar een hoger niveau tilde. Het waren de mannen (weinig vrouwen) die zich bevrijdden van het kleinkunstkeurslijf en volwassen pop en rock maakten in onze moedertaal. Van Koen moesten we meer dan veertig jaar geleden al afscheid nemen, Kris volgde zijn broer begin 2021. Het einde van een generatie komt in zicht en ik voelde me bevoorrecht om voor dit boek te mogen samenwerken met een van de *last men standing*. Het was een plezier om al die mooie, wilde en persoonlijke verhalen te verweven met de zinnen die Johan zelf geschreven heeft.

Maar de mooiste en meest verrassende momenten beleefde ik toch bij het beluisteren van de vele liedjes die Johan Verminnen nog gemaakt heeft sinds ik hem eind jaren tachtig wat uit het oog was verloren. Hoe komt het dat al die prachtige teksten en melodieën mij ontgaan zijn? Waarom hoor ik die haast nooit op de radio? Ik leerde ook dat hij al die tijd onvermoeibaar is blijven toeren en toch heb ik hem nooit live gezien, terwijl ik al heel mijn volwassen leven concerten en festivals afschuim. Schandalig eigenlijk, want ik besef nu dat Johan Verminnen echt een grote songschrijver is, in de door hem zo geliefde traditie van de Franse chansonniers. Hij die ooit de Vlaamse Joe Cocker werd genoemd is in de voetsporen getreden van Georges Brassens en wordt zo waardig ouder, omringd door topmuzikanten die hem eeuwig trouw zullen blijven.

Johan heeft veel mooie dagen gekend, in de muziek, met vrienden, familie en geliefden. Maar het sloeg ook weleens tegen, privé en professioneel. We zijn die moeilijke periodes in zijn leven niet uit de weg gegaan, al was het maar omdat hij ook daar prachtige nummers heeft over gemaakt. Het enige onderwerp dat vrijwel nergens aan bod komt in zijn muziek, en zich ook niet echt leent voor een lyrische ontboezeming, is zijn werk voor ZaMu, de belangenvereniging voor zangers en muzikanten, en Sabam, de auteursrechtenorganisatie. Het levert een voor dit boek wat atypisch hoofdstuk op, zonder verwijzingen naar Johans songteksten, maar daarom niet minder interessant. Net als zijn vader heeft hij zich altijd geroepen gevoeld om op te komen tegen onrecht en onrechtvaardigheid, in dit geval ten gunste van zijn collega-artiesten.

Op het schouwtoneel van Johans leven zijn vele spelers en drinkers de revue gepasseerd, om nog maar te zwijgen van de bijzondere ontmoetingen en samenwerkingen in de studio en op het podium. Toots Thielemans, Marvin Gaye, Ann Christy, Will Tura, Roland, Wannes Van de Velde... Ze maken allemaal deel uit van het grote verhaal dat Johan in dit boek vertelt en uitzingt in zijn liedjes.

Karel Michiels

Hoofdstuk 1

Waren ze nu maar allen thuis

Wij zaten met zeven aan de tafel, de grote tafel bij ons thuis. Misschien komt die zin u bekend voor. Bijna alle liedjes-teksten die ik heb geschreven, zijn mij uit het hart en het leven gegrepen. Wees dus niet verbaasd als u in dit boek af en toe een paar regels tegenkomt die u als muziek in de oren klinken, of gewoon vertrouwd, omdat u mijn werk al zo lang kent.

Daar zaten we dan 's zondags, *vader van 't kaarten niet thuis, met zes dan maar aan tafel*. Moeder, twee zussen, twee broers, en ik, de jongste van het pak. Iedere week tomatensoep met ballekes, voor iedereen evenveel ballekes. Mijn vader sloeg de soep meestal over. Hij zat nog aan de kaarttafel in Het Glazen Huis, met hoofdcommissaris Arias. Ze dronken pintjes van Ekla-Vandenneuvel, een merk dat niet meer bestaat. Mijn vader was een graag geziene gast in alle cafés. In De Nachtegaal danste hij op de klanken van een Decap-orgel. Bij Leontien van de Beek bleef hij vaak hangen na het werk. Ik werd eropuit gestuurd om vader naar huis te brengen en dat ging soms gepaard met ettelijke lauwe cola's en pakjes chips.

Jan Verminnen had een druk sociaal leven. Hij stond mee aan de wieg van de lokale afdeling van de KWB (Katholieke Werkliedenbond), de geestelijke erfgenamen van priester Daens. Hij was bevriend met die andere bevrogen priester, Jozef Cardijn. Ze kwamen op voor de rechten en de emancipatie van de arbeider, een strijd die ik van dichtbij heb meegemaakt. Ik heb op de schoot van

Cardijn gezeten, en gepist. Maar ik heb ook de strijdvaardigheid van de arbeidersbeweging meegekregen. Ik ben altijd een strijder geweest, ook al zou je me dat nu niet meer aangeven.

Mijn vader was sterk, de kloeke zoon van Nelle Pruis, die een afspanning uitbaatte vanwaar de groenteboeren met hun hondenkarren naar Brussel vertrokken. Hij verpersoonlijkte de kracht die ik wilde hebben. Hij gaf me vertrouwen, en een gevoel van veiligheid. Streng als hij thuis was, maar hij was niet vaak thuis. Een gemeentearbeider die werkte in een waterzuiveringsstation en bijkluste in een schrijnwerkerij. Hij maakte voor iedereen kasten. Met hout werken, dat deed hij graag. Kasseien leggen, daar was hij ook goed in. *Mijn vader was een werkman die met z'n handen alles kon.*

We hebben samen kampen gebouwd, in de tuin onder de bomen. Ik keek op naar mijn piratenkoning met zijn grote handen. *Je sprak van een boot die we zelf gingen tuigen met een mast en met zeilen, de kapersvlag in de top. Jij was de kapitein die ons wou overtuigen met hem te varen door het ruime sop.* In café De Nachtegaal gingen we samen naar de koers kijken. Wij hadden nog geen televisie, en mijn grote idool was Rik Van Looy. Misschien heb ik in 1961 in De Nachtegaal wel gezien hoe hij wereldkampioen werd, voor zover de televisie dat toen al goed in beeld kon brengen. Toen ik Van Looy veel later in de Arenbergschouwburg ontmoette op mijn twintigjarige jubileumfeest, had ik nog altijd ontzag voor hem.

Voor de vijf kinderen had mijn vader alles over. Hij offerde er zijn droom voor op, een groot huis met een taxi- en garagebedrijf. Als wij maar konden studeren en onze weg vinden in het leven. Mijn broer Bert, geboren Hubert, is leraar geworden in Merchtem, tegen zijn zin weliswaar. Hij heeft regentaat moderne talen gedaan aan het Sint-Thomasinstituut in Brussel en volgde tijdens zijn legerdienst avondonderwijs Pools en Russisch. Dat kwam hem goed van pas toen hij een vaste baan in de broederschool van Merchtem liet staan om in Polen stage te lopen bij een grootmeester van het theater, Jerzy Grotowski. Nu wel met volle goesting en tot ergernis van zijn vader.

Paul heeft de droom van Jan waargemaakt. Hij kon iets met zijn handen en haalde een diploma technisch ingenieur. Als ontwikkelingshelfer, toen een alternatief voor de legerdienst, trok Paul naar Brazilië. Hij verloor er zijn hart en is er blijven wonen.

Ouders projecteren vaak op hun kinderen wat ze zelf niet hebben kunnen verwezenlijken. Zo veranderen vaders in de puberteit soms van helden in vijanden. Wij hebben ons generatieconflict gekend. Mijn vader vond dat ik, de jongste van de vijf, dokter moest worden, en zeker geen muzikant. Mijn slechte resultaten op school ergerden hem. ‘Ik heb die kans nooit gekregen,’ zei hij.

Maar ik was niet de enige die met hem in de clinch ging. Bij de kip met sla en frietjes (in de winter roti met schorseneren), nu wel met zeven aan de tafel, ging het vaak over politiek, en mijn broers goochelden graag met grote woorden. Mijn vader las elke dag *Het Vrije Volksblad*, en hij geloofde wat erin stond. Bert las alle kranten, ook buitenlandse. Mijn vader zei iets, mijn broer riposteerde dat hij zich vergiste. Hij werd daarvoor weleens van tafel gestuurd. Waarna Estelle en Lutgarde begonnen te wenen. Niet iedere keer, maar het maakte wel indruk op de kleine spruit die ik toen nog was.

Het duurde tot moeder *de stemming wist te bedaren, met kalme gebaren*. Bij het dessert, telkens een pudding met een andere kleur maar dezelfde smaak, bracht mijn moeder iedereen weer bij elkaar. Zij vijlde de scherpe kantjes eraf. Zij regelde het leven in ons gezin. La Mama, op zijn Italiaans, maar dan niet zo dik als het cliché wil. Onze moeder was mager. Maar haar moederliefde was onbegrensd. Als ik na een optreden 's nachts om twee uur thuiskwam, kwam ze meteen uit bed. ‘Hebt ge honger, manneke? Moette gij iets eten?’

Mijn vader noemde mijn moeder Prinses. Ik heb daar later de Prinses van het Pajottenland van gemaakt, en onder die titel ook een boekje geschreven én een liedje gemaakt. Haar liefde reikte verder dan het eigen gezin. Bij ons thuis zaten vaak vreemde mensen mee aan tafel, die mijn moeder had uitgenodigd. ‘Ik kan u geen geld geven maar wel een maaltijd,’ zei ze soms tegen een bedelaar.

‘Zet u maar neer’: dat was mijn moeder.

Ook zij had ooit een droom. Ze wilde onderwijzeres worden en ze was er slim genoeg voor. *Ooit was ze de leerling die met een griffel en een lei de wetenschap te lijf ging, van Columbus tot het ei. Terwijl de wereld explodeerde, exploreerde zij het leven van de bloemen op het veld.* Maar aan lesgeven is mijn moeder nooit toegekomen. Ze was amper dertien toen ze van school ging. Ze kon en moest aan de slag in een hemdenwinkel in de Boterstraat, in de buurt van de Grote Markt in Brussel, later als inwonend dienstmeisje in Sint-Joost-ten-Node, bij de kapelmeester van Sint-Goedele, waar ze Frans en goede manieren leerde, met een zwarte jurk en een witte schort.

Mijn moeder heeft haar droom doorgegeven aan mijn zussen. De oudste, Estelle, is onderwijzeres geworden in Maleizen, een gehucht van Overijse; de jongste, Lutgarde, regentes, ondanks een vreemde verlamming die haar trof.

Soms vertelde mijn moeder iets van de oorlog. Van de Eerste Wereldoorlog, ze was geboren in 1910. Haar vader was kleermaker en moest tijdens die oorlog gaan werken in de mijnen in Charleroi. 's Ochtends om vier uur de trein op, om pas 's avonds laat terug te keren. Soms bleef hij een hele week weg. Eén beeld stond haar nog scherp voor de ogen uit die periode: de pinhelmen van de Duitse soldaten. Ze woonden in een huis waarvan de onderste verdieping onder het straatoppervlak lag. Door een smal venster zag ze enkel die pinhelmen passeren. 'Ze dansten op en neer als muggen,' zei ze, 'op het geluid van marcherende soldaten.'

Tijdens de Tweede Wereldoorlog werkte mijn moeder in het buitenhuis van de mensen bij wie ze diende, in Wemmel. Daar heeft ze mijn vader leren kennen, die er kluste als tuinman. Van Wemmel naar het belangrijke station Schaarbeek is in vogelvlucht amper tien kilometer. De Duitse en Engelse bommenwerpers die het station bestookten, vlogen vlak over ons dorp. Sirenes loeiden.

Mijn vader werd gemobiliseerd. Hij moest met de fiets naar Temse om zich daar bij zijn peloton te voegen. Maar ze waren al vertrokken en mijn vader moest zijn eigen regiment achtervolgen dat zich terugtrok naar de Belgisch-Franse grens. Onderweg is hij krijgsgevangen genomen en opgesloten in Beauraing. Hendrik De

Man heeft hem helpen ontsnappen, de socialistische politicus en tijdens de Achttiendaagse Veldtocht adviseur van koning Leopold III.

Mijn vader is de oorlog doorgekomen zonder een schot te lossen. Hij heeft al die jaren clandestien kunnen werken in de Brusselse haven, als kraanman voor Graeffe, de Zwitserse suikerraffinaderij. Hoog en veilig in zijn wiebelende kraan, dertig meter boven de grond, ontsnapte Jan aan de controles van de Gestapo, die arbeiders opeiste om in Duitsland te gaan werken. Hij werd vaak betaald in suiker, en suiker was goud waard. Mijn moeder kon er andere producten voor inruilen en hielp het gezin zo de oorlog overleven. Mijn ouders bleven altijd op hun hoede. Als ze in Brussel eten of spullen gingen kopen en verkopen, konden ze op de tram gecontroleerd worden door een Feldwebel. Het enige gevaar waren de bommen die Britse vliegtuigen lieten vallen boven het rangeerstation van Schaarbeek. Af en toe misten ze hun doel en ploften neer in de velden van Wemmel.

Ik weet niet of mijn vader bij de Witte Brigade heeft gezeten, wel dat hij hun hand- en spandiensten heeft geleverd. Mijn peter Maurice, een broer van mijn moeder, was een 'zwarte' die later in de gevangenis van Sint-Gillis is beland. Alleen mijn vader ging hem daar bezoeken. Daardoor is er een grote vriendschap ontstaan tussen die twee, terwijl ze tijdens de oorlog aan verschillende kanten stonden. Mijn vader heeft hem geholpen om zijn leven weer op te bouwen, en zo is hij ook mijn peter geworden.

Mijn moeder heeft een joodse vrouw beschermd die ondergedoken zat in Wemmel. Ook daar is een levenslange vriendschap uit gegroeid. Zelfs de kinderen van die vrouw in Amerika schreven na haar dood nog een brief om mijn moeder te bedanken.

In ons gezin was er geen wrok na de oorlog, wel vergevingsgezindheid. Mijn ouders namen niemand iets kwalijk, wat in die dagen redelijk uitzonderlijk was. In Hansbeke, waar ik nu woon, heerste veel haat.

Ik besepte al heel jong dat de Duitsers die oorlog even goed hadden kunnen winnen als de geallieerden. Dan zouden we nu wel-